

Ministerie van Buitenlandse Zaken

2022 Scorekaart

Datum 14 oktober 2022

SCOREKAART Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS)

Opgesteld door Directie Multilaterale Instellingen en Mensenrechten

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	2
1.1	Institutionele aspecten en functioneren	2
1.2	Beleidsrelevantie.....	4
2	Inleiding	5
3	Algemene achtergrond	6
3.1	Doelstelling en toegevoegde waarde	6
3.2	Organisatie, werkwijze en activiteiten	7
3.3	Nederlandse rol en invloed.....	8
3.4	Financiële omvang en bijdragen	9
4	Institutionele aspecten en functioneren van de organisatie	11
4.1	Strategie en verantwoording	11
4.2	Resultaatgerichtheid en transparantie	12
4.3	Partnerschappen en samenwerking	13
4.4	Operationeel management.....	14
4.5	Beleidsevaluatie	15
4.6	Human Resource Management	16
4.7	Financiële stabiliteit	16
4.8	Efficiëntie	17
4.9	Integriteit en grensoverschrijdend gedrag	18
5	Relevantie van de organisatie	20
5.1	Relevantie voor Nederlandse BHOS-prioriteiten.....	21
5.2	Overige relevantie	22

1. Samenvatting

1.1 Institutionele aspecten en functioneren

Het Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS) is een partnerschap van de Verenigde Naties (VN) op het terrein van hiv/aids opgericht om een einde te maken aan aids als bedreiging voor de volksgezondheid. UNAIDS zet zich in om de aidsbestrijding te coördineren, programma's en beleid te formuleren, op nationaal en internationaal niveau politieke wil en financiële middelen te genereren, en capaciteit op epidemiologische monitoring en uitvoering van programma's te bevorderen. In 79 landen adviseert UNAIDS overheden op hiv/aids, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en gender. Als coördinator van de mondiale Verenigde Naties (VN) inzet op hiv/aids is UNAIDS een goed voorbeeld van VN-samenwerking zoals opgenomen in de VN-hervormingsagenda.

UNAIDS heeft een helder mandaat dat in juni 2021 op mondiaal niveau werd herbevestigd tijdens de Algemene Vergadering van de VN door aanname van de *Political Declaration on Ending AIDS*. Deze verklaring is gebaseerd op de *Global AIDS Strategy 2021–2026: End Inequalities. End aids*. Deze mondiale aidsstrategie houdt rekening met COVID-19's negatieve impact op de wereldwijde aidsbestrijding en de doelgroepen die daardoor onevenredig zijn getroffen. Sinds 2018 heeft UNAIDS een cultuuromslag gemaakt nadat verontrustende berichten naar buiten kwamen over grensoverschrijdend gedrag. De huidige *Executive Director* (ED) van UNAIDS heeft de afgelopen jaren maatregelen genomen ten behoeve van het voorkomen en/of aanpakken van vormen van grensoverschrijdend gedrag en het creëren van een veilige werkomgeving. Nederland heeft destijds conform het *zero tolerance* beleid de jaarlijkse bijdrage tijdelijk deels aangehouden totdat verbeteringen waren doorgevoerd.

UNAIDS heeft ook stappen gezet op het vlak van transparantie en resultaatsturing. Het *Unified Budget Results and Accountability Framework* (UBRAF 2022-2026) legt een duidelijke relatie tussen de VN duurzame ontwikkelingsdoelen, doelstellingen uit de mondiale aidsstrategie, resultaatgebieden, concrete output en financiën. UNAIDS publiceert jaarlijks een resultaatrapport en publiceert data over de begroting en uitgaven in het *International Aid Transparency Initiative* (IATI) register.

Het gefinancierd krijgen van de begroting die nodig is om het mandaat uit te voeren is een uitdaging voor UNAIDS. Het 2022 interim financieel rapport schetst een somber financieel beeld, sterk ingegeven door dalende inkomsten (als gevolg van verlegde prioriteiten van donoren en de huidige sterk fluctuerende wisselkoersen op de valutamarkt). Aanhoudende financiële problemen hebben geleid tot verregaande bezuinigingen. Dit zorgt voor onrust onder de medewerkers, cosponsors, en maatschappelijke partners. Ook donoren als de VS (1ste donor) en Nederland (3de donor) uiten zorgen en sporen het secretariaat aan toe te zien op het welzijn van personeel, stabiliteit te brengen in de organisatie en stappen te nemen ten behoeve van financiële duurzaamheid. Een recent opgerichte multistakeholder werkgroep van UNAIDS en betrokken partijen zoals Programma Coordinating Board (PCB), leden, cosponsors en maatschappelijke organisaties deed onlangs aanbevelingen om uit de acute financiële crises te komen.

Sinds 2019 heeft UNAIDS een onafhankelijk evaluatiebureau. Dit is een verbetering ten opzichte van 2016 toen de organisatie niet beschikte over een gestructureerde en onafhankelijke aanpak voor het uitvoeren van evaluaties. UNAIDS heeft een succesvol diversiteitsbeleid en loopt voorop in de implementatie van het VN-plan met betrekking tot gendergelijkheid en empowerment van vrouwen.

Beoordeling:

	Score	Verandering
Institutionele aspecten en functioneren		
Strategie en verantwoording	4	→
Resultaatgerichtheid en transparantie	3	→
Partnerschappen en samenwerking	4	→
Operationeel management	4	↑
Beleidsevaluatie	4	↑
Human Resource Management	3	→
Financiële stabiliteit	2	↓
Efficiëntie	3	→
Integriteit en grensoverschrijdend gedrag	4*	

Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

*De indicator 'integriteit en grensoverschrijdend gedrag' was in 2017 nog niet in gebruik

1.2 Beleidsrelevantie

De door UNAIDS ontwikkelde mondiale aidsstrategie is in lijn met het Nederlandse beleid op Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS): Het kabinet investeert in het volledige spectrum van SRGR, inclusief het uitbannen van hiv/aids in 2030. De focus ligt op het opheffen van de onderliggende oorzaken van ongelijkheid die de aidsepidemie aanjagen, met name onder meisjes, jonge vrouwen en gemarginaliseerde groepen. UNAIDS draagt hiermee bij aan het behalen van de duurzame ontwikkelingsdoelen: in het bijzonder SDG 3, gezondheid en welzijn; en tevens onderwijs (SDG 4); het bevorderen van gendergelijkheid (SDG 5); duurzame economische ontwikkeling (SDG 8); het bestrijden van ongelijkheid (SDG 10); veiligheid en rechtsorde (SDG 16); en het versterken van partnerschappen (SDG 17).

Op het gebied van SRGR geeft UNAIDS richting aan het internationale aidsbeleid en werkt aan het vergroten van gendergelijkheid, tegengaan van seksueel geweld, gelijke rechten van LHBTIQ+ en de toegang tot hiv-preventie, testen en behandeling. Tevens in lijn met BHOS beleid is UNAIDS' focus op mensenrechten, non-discriminatie en sociale acceptatie. De doelgroepen van UNAIDS bestaan uit kwetsbare groepen die als eerste het risico lopen dat hun rechten ontzegd of niet gerespecteerd worden. Dit zijn ook voor Nederland prioritaire doelgroepen in het BHOS beleid. Het gaat met name om vrouwen en meisjes, LHBTIQ+ personen, mensen die drugs gebruiken, sekswerkers en gevangenen. Naast het tegengaan van stigma en discriminatie, zet UNAIDS zich in op het decriminaliseren van deze groepen.

Het werk van UNAIDS is tevens in lijn met BHOS-prioriteiten op het versterken van gezondheidssystemen. UNAIDS onderstreept de noodzaak van wereldwijde toegang tot gezondheidszorg (*universal health coverage* - UHC) als essentiële voorwaarde voor het bereiken van de duurzame ontwikkelingsdoelen; voert de verzameling en verspreiding van hiv/aids data wereldwijd aan; en richt zich op de tuberculose-epidemie aangezien één op de drie mensen die leven met hiv overlijdt aan tuberculose. Daarnaast levert UNAIDS noodhulp, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat Oekraïners in nood toegang hebben tot levensreddende aidsremmers.

Nederland zit momenteel in de UNAIDS *Programme Coordinating Board* (PCB) en gebruikt deze positie voor de bevordering van de rechten en positie van gemarginaliseerde groepen. Het agendaert, in navolging van succesvol Nederlands aidsbeleid, het belang van werken met gemeenschappen die leven met hiv. Bovendien pleit Nederland voor voldoende niet-geoordeelde bijdragen zodat UNAIDS haar coördinerende taak, waarin hiv/aids bestrijding geïntegreerd wordt in de bredere inzet op UHC, goed kan blijven uitvoeren.

	Uitvoerend	Coördinerend	Normatief
Relevantie voor de Nederlandse BHOS-prioriteiten			
Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SDG3, SDG5)	4	4	4
Gendergelijkheid en empowerment voor alle meisjes en vrouwen (SDG5)	4	4	4
Veiligheid en rechtsorde (SDG16)	3	3	3
Noodhulp (diverse SDGs)	3	3	
Versterken maatschappelijk middenveld (diverse SDGs)	4	4	4

Beoordeling: Licht = 1, Matig = 2, Relatief sterk = 3, Sterk = 4

Inleiding

In het kader van het buitenlandbeleid hecht Nederland aan multilaterale samenwerking. Nederland concentreert zich daarbij op het werken met en financieren van organisaties die relevant zijn voor het Nederlandse beleid, effectief zijn, of als 'systeemorganisatie' een sleutelrol vervullen binnen de multilaterale architectuur. Dit vraagt om zorgvuldige en regelmatige toetsing. Hiertoe worden zogenoemde scorekaarten opgesteld voor multilaterale organisaties waaraan Nederland een substantiële ODA-bijdrage levert, zoals VN-fondsen en -programma's, Internationale Financiële Instellingen (IFI's), gespecialiseerde VN-organisaties en grote mondiale fondsen. Toetsing vindt primair plaats aan het Nederlandse beleid voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Waar relevant wordt de betekenis van multilaterale instellingen voor andere aspecten van Nederlands beleid meegenomen.

De frequentie van toetsing is gekoppeld aan de strategische (bij VN-instellingen) en/of financieringscyclus (bij IFI's). Het ministerie van Buitenlandse Zaken publiceert de scorekaart voor een organisatie online in het jaar voorafgaand aan nieuwe strategische planning c.q. middelenaanvulling (in de regel om de drie of vier jaar).

Elke scorekaart schetst doelstellingen, mandaat en kernkwaliteiten van de betreffende organisatie, de wijze waarop deze is ingericht, welke activiteiten deze uitvoert, de financiële omvang, en de Nederlandse bijdrage. Iedere scorekaart geeft daarbij - op basis van een analyse van een aantal deelaspecten - een waardering van de effectiviteit van de organisatie en van de mate waarin organisaties resultaten behalen die voor het Nederlandse BHOS-beleid relevant zijn.

Voor de score van deelaspecten van effectiviteit geldt een vierpunten-schaal: onvoldoende, matig, voldoende en goed. Iedere scorekaart geeft daarnaast aan of een organisatie - ten opzichte van de vorige scorekaart - een positieve, negatieve of neutrale ontwikkeling heeft doorgemaakt.

Beleidsmatige relevantie en impact (resultaten) worden aangeduid met de kwalificaties relevant, beperkt relevant en niet relevant¹. Het eerste hoofdstuk van elke scorekaart bevat een samenvatting, inclusief een tabel met samenvattende scores.

Scorekaarten worden samengesteld op basis van rapportages van de organisatie zelf, van de Boards of Auditors, interne en externe evaluaties, beoordelingen door andere donoren en het Multilateral Organisations Performance Assessment Network (MOPAN)². Daarnaast wordt input verwerkt vanuit het ministerie van Buitenlandse Zaken, vakdepartementen, Permanente Vertegenwoordigingen en Kiesgroepkantoren. Ambassades dragen bij met informatie over het functioneren van landenkantoren van multilaterale instellingen.

¹ De ontwikkelingssamenwerkingspraktijk van het ministerie van Buitenlandse Zaken zet voor het meten van resultaten steeds meer in op een verschuiving van aandacht voor monitoring en evaluatie (M&E) naar het concept van monitoren, evalueren en het vervolgens actief daarvan leren (MEL). Ook bij de VN fondsen en -organisaties, mondiale fondsen en bij de Ontwikkelingsbanken wordt meer aandacht gevraagd voor deze verbeterslag van M&E naar MEL. Waar opportuun worden ze gestimuleerd hun procedures en benadering daar op aan te passen.

² MOPAN – een initiatief van 20 gelijkgezinde landen, waaronder Nederland, en de EU (als observeerder) - licht VN-organisaties en fondsen, mondiale fondsen en Internationale Financiële Instellingen door op organisatorisch functioneren en ontwikkelingseffectiviteit.

3 Algemene achtergrond

3.1 Doelstelling en toegevoegde waarde

Ondanks een daling sinds 2010 in het aantal nieuwe hiv-infecties en een stijging in de toegang tot aidsremmers, vond er in 2021 per minuut een sterfgeval plaats als gevolg van de aidsepidemie, en wordt elke twee minuten een adolescent meisje of jonge vrouw geïnfecteerd met hiv. De Covid-19 pandemie heeft geleid tot vermindering van hiv-zorg en -preventiediensten, en voor vermindering van financiering van aidsbestrijding. Voortgang op de agendering en uitvoering van de mondiale aidsstrategie (*Global AIDS Strategy 2021-2026*) blijft dus urgent in de context van een veranderende mondiale gezondheidsarchitectuur.

Het *Joint United Nations Programme on HIV/AIDS* (UNAIDS) werd opgericht door ECOSOC in 1994. De VN erkende de aids pandemie als een bedreiging voor de gezondheid en veiligheid van de mensheid. Voor de aanpak van de pandemie was een multisectoriële - en multistakeholderbenadering noodzakelijk. UNAIDS kreeg van ECOSOC in resolutie 1994/24 het mandaat om: (1) wereldwijd leiderschap in de aidsbestrijding te tonen; (2) wereldwijd beleid en programma's te formuleren; (3) politieke wil te bepleiten voor effectieve nationale hiv response; (4) de capaciteit in landen te ondersteunen zowel in de epidemiologische monitoring van de situatie als in het uitvoeren van programma's; en (5) te pleiten voor een brede politieke en sociale mobilisatie ten behoeve van preventie en hiv/aids response, en om hiervoor de financiële noodzakelijke middelen vrij te maken.

UNAIDS en 11 cosponsors maken samen het *Joint Programme* (JP) op. De cosponsors zijn: *United Nations Children's Fund* (UNICEF), *World Food Programme* (WFP), *United Nations Development Programme* (UNDP), *United Nations Population Fund* (UNFPA), *United Nations Office on Drugs and Crime* (UNODC), *International Labour Organization* (ILO), *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* (UNESCO), *United Nations High Commissioner for Refugees* (UNHCR), *World Health Organization* (WHO), *United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women* (UNWOMEN) en de Wereldbank. De bij UNAIDS aangesloten VN-organisaties dragen vanuit het eigen mandaat bij aan het terugdringen van de impact van de aidsepidemie.

De uitvoering van het mandaat door UNAIDS kent strategische, coördinerende, pleitbezorgende, technische en operationele aspecten. Zo coördineert UNAIDS iedere vijf jaar de formulering van de mondiale aidsstrategie. Hiervoor brengt UNAIDS het VN-systeem, het maatschappelijk middenveld, nationale overheden, de private sector, mondiale instellingen, mensen met hiv en hoge risicogroepen samen. Operationele en technische aspecten zijn bijdragen in de vorm van capaciteitsopbouw, zoals op het gebied van monitoring van de epidemiologische situatie door nationale overheden en niet-gouvernementele organisaties (NGO's). Als coördinerende organisatie is het aangaan van partnerschappen een kerntaak van UNAIDS. Op verschillende niveaus werkt UNAIDS samen met kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven, inclusief de farmaceutische industrie om aidsremmers beschikbaar en betaalbaar te maken voor ontwikkelingslanden.

UNAIDS werkt ook samen met het *Global Fund to fight Aids, Tuberculosis and Malaria* (GFATM). In de landen waar GFATM programma's financiert, maakt het gebruik van de landenkantoren van UNAIDS; voor monitoring, data verzameling, politieke onderhandelingen met de regering en het betrekken van gemeenschappen bij de besluitvorming over de verdeling van de financiële middelen. Met name in landen met restrictieve wetten en beleid ten aanzien van gender, SRGR en LHBTIQ+ is de rol van de VN essentieel om ervoor te zorgen dat hoge risicogroepen toegang krijgen tot condooms en aidsremmers. UNAIDS heeft binnen het VN-systeem een voortrekkersrol in het samenwerken met gemeenschappen van gemarginaliseerde groepen en activisten. UNAIDS ondersteunt mensen die leven met hiv, LHBTIQ+ personen, sekswerkers, mensen die drugs gebruiken en gevangenen. 70% van de nieuwe hiv-infecties vindt plaats in deze groepen. Zij worden betrokken bij het formuleren van beleid en uitvoering van activiteiten.

3.2 Organisatie, werkwijze en activiteiten

UNAIDS, met hoofdkantoor in Genève, ondersteunt overheden in 79 landen in het terugdringen van hiv/aids. De organisatie, tevens aangeduid als het secretariaat, heeft 725 medewerkers uit 123 landen – waarvan 30% werkzaam op het hoofdkantoor en de drie liaison kantoren (New York, Washington DC, Addis Ababa) – en 70% in regionale en landenkantoren. UNAIDS heeft een wereldwijd mandaat en het JP voert activiteiten uit op mondiaal -, regionaal - en landenniveau. De regionale kantoren coördineren met de VN, de Afrikaanse Unie en andere regionale organisaties en instanties om een geïntegreerde, effectieve en duurzame aanpak van hiv/aids te realiseren. De landenkantoren coördineren de activiteiten van de cosponsors in de *United Nations Sustainable Development Cooperation Framework* (UNSCDF)³ en leveren technische assistentie op het gebied van hiv/aids, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en gender.

Het hoogste bestuursorgaan van UNAIDS is de *Programme Coordinating Board* (PCB). Deze heeft 22 zetels die elke drie jaar via verkiezingen in ECOSOC worden verdeeld over vijf regio's. Voor de West-Europese en Overige Groep (WEOG), waaronder Nederland, zijn zeven zetels beschikbaar. WEOG bestaat uit 28 landenvertegenwoordigingen. Nederland zit in de kiesgroep met België, Luxemburg en Portugal. Dit jaar en volgend jaar is Nederland woordvoerder en maakt dus deel uit van de PCB. Momenteel is Thailand voorzitter van de PCB. De cosponsors worden vertegenwoordigd door het *Committee of Cosponsoring Organizations* (CCO). De PCB heeft daarnaast vijf maatschappelijke (NGO) vertegenwoordigers, waaronder uit de gemeenschap van mensen met hiv (PLWH): drie vertegenwoordigers uit lage- en middeninkomenslanden en twee uit hoge inkomenslanden. Zowel de CCO als NGO leden hebben een stem, maar geen stemrecht.

Samen met de cosponsors formuleert UNAIDS een vijf-jaren werkplan en budget waarin het JP (het UNAIDS secretariaat en de cosponsors) zich committeert een bijdrage te leveren aan de uitvoering van de mondiale aidsstrategie. Dit zogeheten *Unified Budget, Results and Accountability Framework* (UBRAF) presenteert op duidelijke wijze de rollen, verantwoordelijkheden en budgetten van het JP in de

³ UNSCDF is het instrument om een coherent VN-beleid op landenniveau te voeren, waaronder VN-planning en uitvoering en het mobiliseren van, en afstemmen met een breed spectrum van ontwikkelingspartners van buiten de VN. Het geeft richting aan het werk van de UN Country Teams (UNCTs) in het bijdragen aan het behalen van de duurzaamheidsdoelen (SDGs). Zie: <https://unsdg.un.org/sites/default/files/2022-06/UN%20Cooperation%20Framework%20Internal%20Guidance%20--%201%20June%202022.pdf>

implementatie van de strategie; en de specifieke bijdrage van het JP aan de hiv response op wereldwijd, regionaal en landen-niveau. Het UNAIDS secretariaat coördineert het JP en is verantwoordelijk voor de budgettering, uitvoering, monitoring en rapportage over de uitvoering aan het bestuur en ECOSOC.

De Joint Inspection Unit (JIU) is het enige onafhankelijke externe orgaan dat binnen de VN gemandateerd is om evaluaties, inspecties en onderzoeken uit te voeren en aanbevelingen kan doen voor veranderingen. In 2019 publiceerde de JIU een review van de management en administratieve functies van UNAIDS. Een conclusie is dat UNAIDS in toenemende mate de landenprioriteiten centraal stelt, inclusief het decentraliseren van medewerkers en financiën. UNAIDS is zowel binnen de VN als daarbuiten een belangrijke schakel in de strijd tegen hiv/aids dankzij strategische partnerschappen met mondiale organisaties en fondsen zoals het PEPFAR en GFATM. Aanbevelingen om audits en evaluaties te versterken zijn opgevolgd, inclusief de instelling van een onafhankelijke evaluatiefunctie. Ook is er in juni 2022 een onafhankelijk extern adviescomité geïnstalleerd (*Independent External Oversight Advisory Committee, IEOAC*) dat is belast met het adviseren van de PCB en de ED in zaken zoals interne controle en risicomanagement.

In juni 2020 publiceerde UNAIDS de resultaten van een onafhankelijke evaluatie van de hiv/aids response tussen 2016 – 2019 (*Evaluation of the UN response to aids in 2016 - 2019*). De evaluatie gaf belangrijke leerpunten en aanbevelingen ter verbetering van de relatie tussen het UNAIDS secretariaat en de cosponsors; het belang van een *Theory of Change* (TOC) voor de nieuwe mondiale aidsstrategie en het UBRAF; en het prioriteren en toekennen van middelen. Deze aanbevelingen zijn meegenomen in de nieuwe strategie en UBRAF. In 2020 is de *UNAIDS Advisory Group* (UAG) ingesteld voor strategische ondersteuning van de ED en in 2021 is een voorstel aangenomen voor het gefaseerd invoeren van een nieuwe organisatiestructuur vanaf medio 2022.

3.3 Nederlandse rol en invloed

Nederland heeft via verschillende kanalen invloed op UNAIDS, onder meer door de Permanente Vertegenwoordiging in Genève, waarmee de dagelijkse relatie wordt onderhouden, alsmede via haar lidmaatschap in de PCB. Daarnaast is Nederland covoorzitter van de vriendengroep van UNAIDS, samen met Canada. Een van de initiatieven waaraan Nederland heeft bijgedragen is het bepleiten van een jaarlijkse update van het in 2019 ingezette *Management Action Plan for a healthy, equitable and enabling workplace for all UNAIDS staff* (MAP), om van UNAIDS een veiligere werkomgeving te maken, en de contractuele vastlegging van het toezien op de vorderingen ten aanzien van het *Funding Compact*.⁴

Nederland hecht belang aan een sterke inzet van lidstaten en partners om een einde te maken aan hiv/aids in 2030 en heeft een actieve rol gespeeld in de *High Level Meeting to end Aids* en de onderhandelingen voor de hernieuwde Politieke

⁴ De in 2019 door de Algemene Vergadering aangenomen resolutie met betrekking tot het 'Funding Compact' (71/243) markeert een fundamentele verandering in hoe de VN en de lidstaten landen ondersteunen in het bereiken van de 2030 Agenda. Een FC – opgesteld na intensieve financieringsdialogen – articuleert haalbare doelen en concrete acties van de VN, de lidstaten en alle entiteiten in de United Nations Sustainable Development Group op het thema in kwestie.

Verklaring⁵ en faciliteerde nauwe betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. Aidsfonds en GNP+ (*Global Network of People Living with HIV*) zijn door UNAIDS aangesteld om de actieve deelname van het maatschappelijk middenveld en gemeenschappen aan het onderhandelingsproces te faciliteren.

3.4 Financiële omvang en bijdragen

UNAIDS kent geen verplichte bijdragen maar ontvangt inkomsten uit vrijwillige bijdragen van donoren, enkele private partners als de Bill & Melinda Gates Foundation en programmalanden. Het meeste geld krijgt UNAIDS in de vorm van niet-geoordeelde vrijwillige bijdragen. Dit geeft de organisatie een zekere mate van flexibiliteit in het toekennen van de middelen.

In 2021 ontving UNAIDS in totaal USD 244.9 miljoen waarvan 70.8% (USD 171.4 miljoen) niet-geoordeelde bijdragen voor de uitvoering van het JP. In 2021 besloot de PCB dat minimaal 187 miljoen USD, maar idealiter 210 miljoen USD, aan niet-geoordeelde bijdragen nodig was om het UBRAF uit te voeren. Nederland is de op twee na grootste donor met een niet-geoordeelde bijdrage van EUR 20 miljoen in 2021.

UNAIDS' inkomen fluctueert en kent sinds 2013 een dalende trend met een dieptepunt in 2015 toen verschillende donoren hun steun aan de VN verlegden naar het financieren van de gevolgen van de vluchtelingencrisis in Europa.⁶ Om de financieringskloof op de begroting aan te pakken verminderde UNAIDS in 2017 haar jaarlijkse bijdrage aan de cosponsors naar twee miljoen USD per jaar. De cosponsors moesten daardoor meer van hun eigen institutionele middelen inzetten voor hiv-response programma's. Recentelijk heeft het UNAIDS secretariaat wederom de bijdrage aan de co-sponsors gekort met USD 400.000 per organisatie. Nederland vindt dit een zorgelijke ontwikkeling omdat hiermee het unieke partnerschap binnen de VN, en daarmee de multisectorale aanpak, op het gebied van hiv/aids in gevaar dreigt te komen.

Financieel Overzicht (bedragen in USD miljoen)⁷

	Inkomsten				Uitgaven
Jaar	Verplichte Bijdragen	Vrijwillige bijdragen		Totaal	Totaal
		Geoormerkt	Niet-geoormerkt		
2019	n.v.t.	46,3	184,2	230,5	233,9
2020	n.v.t.	75,4	194,1	269,5	321,5
2021	n.v.t.	73,5	171,4	244,9	254,0

⁵ In de Politieke Verklaring, opgesteld elke vijf jaar gedurende de *High Level Meeting on AIDS* leggen de VN lidstaten hun ambities om aids te bestrijden vast. In 2021 werd de Political Declaration on HIV and AIDS: Ending Inequalities and Getting on Track to End AIDS by 2030 aangenomen, zie: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/145/30/PDF/N2114530.pdf?OpenElement>

⁶ Als gevolg van de wereldwijde financiële crisis sinds 2008, en verergert door de 2015 vluchtelingen crisis. Voor meer achtergrond informatie over hoe het Joint Programma de financiële crisis heeft gemanaged, zie: https://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/20161123_UNAIDS_PCB39_UBRAF_Update-interim-DP721-PCB38_EN.pdf (pagina 3 ev).

⁷ De uitgaven zijn hoger dan de totale bijdragen van donoren omdat UNAIDS ook inkomsten uit rente ontvangt en inteert op haar reserves.

Overzicht bijdragen en ranking grootste donoren
(bedragen in USD miljoen)

Jaar	Bijdrage	Ranking/donor	Bedrag
2019	Core-bijdrage	1. Verenigde Staten	45,0
		2. Zweden	32,8
		3. Nederland	22,1
	Non-core-bijdragen	1. Verenigde Staten	26,4
		2. Russische Federatie	7,4
		3. UNFPA (Zweden)	3
	Totaal bijdrage	1. Verenigde Staten	71,4
		2. Zweden	33,1
		3. Nederland	22,8
2020	Core-bijdrage	1. Verenigde Staten	45,0
		2. Zweden	31,0
		3. Duitsland	28,8
		4. Nederland	23,5
	Non-core-bijdragen	1. Verenigde Staten	55,9
		2. Russische Federatie	6,3
		3. UNFPA (Zweden)	3,5
	Totaal bijdrage	1. Verenigde Staten	100,9
		2. Zweden	31,4
		3. Duitsland	29,1
		4. Nederland	24,5
2021	Core-bijdrage	1. Verenigde Staten	45,0
		2. Zweden	35,3
		3. Nederland	23,8
	Non-core-bijdragen	1. Verenigde Staten	53,8
		2. UNFPA (Zweden)	5,2
		3. Russische Federatie	3,9
	Totaal bijdrage	1. Verenigde Staten	98,8
		2. Zweden	36,0
		3. Nederland	24,4

4 Institutionele aspecten en functioneren van de organisatie

4.1 Strategie en verantwoording

UNAIDS heeft een helder mandaat dat in juni 2021 op mondiaal niveau werd herbevestigd tijdens de Algemene Vergadering van de VN door aanname van de *Political Declaration on Ending AIDS*. Deze verklaring is gebaseerd op de mondiale aidsstrategie die inzet op het aanpakken van de aanjagers (*drivers*) van de aidsepidemie, mensenrechten, integratie hiv en SRGR, en ongelijkheid. De strategie stelt mensen met hiv en risicovolle gemeenschappen centraal, zet in op de 10% en 95% ambities voor 2025⁸ en beschrijft drie strategische prioriteiten: 1) het maximaliseren van gelijkwaardige toegang tot hiv-preventie, behandeling en -zorg en oplossingen; 2) het verbreken van barrières die hiv *outcomes* in de weg staan; 3) voldoende financiële middelen voor duurzame en efficiënte hiv-response, alsmede integratie van hiv-zorg in gezondheidssystemen, sociale zekerheid, humanitaire noodsituaties en pandemie responses. De strategie continueert de integratie aanpak en focus op jongeren, en onderschrijft een duidelijke *community-centred* aanpak.

De strategie is opgesteld gedurende de Covid-19 pandemie en houdt rekening met Covid's negatieve impact: een deel van de opgebouwde resultaten is ongedaan gemaakt en de doelgroepen zijn onevenredig getroffen. De toenemende ongelijkheid vraagt, naast preventie en behandeling, om interventies die onderliggende factoren zoals sociale voorzieningen, voedselzekerheid, schoon water, en de culturele en economische determinanten van hiv aanpakken. Daarnaast zijn er aanvullende acties nodig om hiv op de politieke agenda te houden en voldoende financiële middelen te genereren voor de implementatie van de strategie. Meer dan voorheen is er ruimte voor het eigenaarschap van de landen zelf en erkent de strategie de noodzaak van een landen- en regio specifieke aanpak.

Het UBRAF is het operationele kader voor de implementatie van de wereldwijde aids-strategie 2021-2026, het bereiken van de duurzame ontwikkelingsdoelen en het nakomen van toezeggingen in de Politieke Verklaring. De onderliggende TOC articuleert de noodzaak om aandacht te schenken aan de aanjagers van de aidsepidemie, en het tegengaan van ongelijkheid. De inzet van UNAIDS op landenniveau sluit zoveel mogelijk aan bij de lokale epidemiologische situatie, en prioriteiten en plannen van nationale overheden en andere relevante actoren, zoals het maatschappelijk middenveld. Het VN-systeem sluit aan bij de nationale plannen middels de Resident Coördinator en het *UN Sustainable Development Cooperation Framework* (UNSDCF). De strategie is volledig in lijn met de duurzaamheidsdoelen en de gemaakte afspraken in het kader van de *Quadrennial Comprehensive Policy Review* (QCPR) van de VN.⁹

De organisatie legt tweemaal per jaar verantwoording af in de PCB bijeenkomst, waaronder updates en verantwoording over de resultaten en voortgang van de

⁸ Minder dan 10% PLWH en key populaties ondervinden stigma en discriminatie; minder dan 10% PLWH, vrouwen en meisjes en key populaties ondervinden gender-based ongelijkheid en gender-based geweld; minder dan 10% van de landen hebben punitieve wetten en beleid; 95% van de mensen die risico lopen op hiv infectie gebruiken combinatie van preventie en hiv behandeling; 95% van de vrouwen hebben toegang tot SRGR diensten; 95% services voor het tegengaan van verticale transmissie; 90% van PLWH ontvangen TB-preventieve behandeling; 90% van PLWH and mensen die het risico lopen op hiv hebben toegang tot integrale gezondheidszorg (other integrated health services).

⁹ Waaronder vergroten van de zichtbaarheid van UNAIDS's werk en bijdrage aan UN system-wide coherence en effectiviteit.

implementatie van het UBRAF. Door zitting van NGO's en belanghebbenden uit de doelgroepen in het bestuur vindt er een kritische en open dialoog plaats over voortgang, relevantie en impact. Het bereiken van consensus in onderhandelingen staat de laatste jaren steeds meer onder druk door uiteenlopende visies van enkele landenvertegenwoordigers over vrouwenrechten, gendergelijkheid, gelijke rechten voor LHBTIQ+ personen en belang van seksuele voorlichting aan adolescenten. Nederland blijft inzetten op deze waarden als belangrijke elementen voor een effectieve aidsbestrijding.

Onderdeel	Score 2021	Verandering t.o.v. 2017
Kernmandaat / Prioriteiten / Mission Creep	4	→
Beleidsstrategie	4	→
Theory of Change	4	→
Aansluiting Nationaal beleid	4	→
Verantwoording	3	→
Aanspreekbaarheid voor overige belanghebbenden	4	→
TOTAAL	4	→

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.2 Resultaatgerichtheid en transparantie

Mede door de introductie van het UBRAF in 2016 is UNAIDS steeds resultaatgerichter en transparanter geworden. Het UBRAF geeft per doelstelling aan welke resultaten door wie en met welke middelen bereikt moeten worden en legt een relatie met de duurzame ontwikkelingsdoelen, doelen uit de strategie en de financiële kaders. De onafhankelijke evaluatie van de VN AIDS response 2016 – 2019 constateert dat UBRAF een effectief systeem is gebleken om coördinatie en synergie te vergroten. Echter zijn resultaten op *outcome* en impact niveau nog steeds moeilijk vast te stellen. Ook de toepassing van UBRAF op regionaal en landenniveau kent zijn beperkingen onder andere in de dataverzameling en de kwaliteit van de rapportages (die grote verschillen vertonen, afhankelijk van het land en de rapporterende organisatie). In reactie op de onafhankelijke evaluatie heeft UNAIDS het systeem aangepast, door het verminderen van het aantal indicatoren en een verbetering van de resultaatmeting op specifieke *outputs*.

Sinds 2016 publiceert UNAIDS haar data op het dashboard van [het International Aid Transparency Initiative \(IATI\)](#). Op het UNAIDS [hiv-financial dashboard](#) brengt de organisatie meer dan 85 indicatoren betreffende hiv financiële middelen samen in een platform. Deze data en overzichten vormen een belangrijke informatiebron voor beleidsmakers, programmadirecteuren en onderzoekers.

Onderdeel	Score 2022	Verandering t.o.v. 2017
RBM en RBB	4	→
Inzichtelijk maken resultaten	4	↑
Inzichtelijk maken allocatie van middelen (o.a. IATI)	3	→
Communicatie over resultaten	3	→
TOTAAL	3	→

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.3 Partnerschappen en samenwerking

UNAIDS is een uniek VN partnerschap programma. *Inter-agency* samenwerking en gezamenlijke programmering zijn verweven in al haar activiteiten, op alle niveaus, zoals afgesproken in UBRAF. Op nationaal niveau zorgt UNAIDS voor coördinatie tussen de cosponsors zodat er een enkel hiv/aids aanspreekpunt is richting overheden. Daarnaast brengt UNAIDS op landenniveau andere relevante partijen bijeen, zoals mensen met hiv, NGO's, parlementariërs, religieuze organisaties, en netwerken van jongeren en vrouwen. UNAIDS heeft haar visie en rol ten aanzien van partnerschappen vastgelegd in richtlijnen, bijvoorbeeld met betrekking tot de rol van het maatschappelijk middenveld, *key populations*, en rondom thematische samenwerking, bijvoorbeeld op het voor Nederland belangrijke terrein van *Comprehensive Sexuality Education (CSE)*.

Op mondiaal niveau werkt UNAIDS nauw samen met stakeholders zoals het bedrijfsleven, kennisinstellingen, *global community groups/global key population networks* (GNP+) en andere stakeholders zoals Unitaid, Gavi, the *Vaccine Alliance*, Stop TB partnerschap, de *Global Hiv Prevention Coalition* en het *Global Partnership for Action to Eliminate all Forms of HIV-Related Stigma and Discrimination (Global Partnership)*. Daarnaast investeert UNAIDS in partnerschappen in andere sectoren zoals onderwijs (*Education Plus Initiative*) en mensenrechten.

Het GFATM is een van UNAIDS' belangrijke strategische partners. Het GFATM is een financieringsmechanisme en verstrekt subsidies aan landen voor de aidsaanpak. Verschillende evaluaties over de samenwerking tussen GFATM en UNAIDS onderstrepen de relevantie en complementariteit van de samenwerking en onderkennen uitdagingen zoals onderfinanciering van het UNAIDS niet-geormerkte budget. Cruciaal is UNAIDS' aanwezigheid en technische assistentie in de landen die financiële steun van GFATM ontvangen, en haar prominente rol in nationale dataverzameling op het gebied van de hiv epidemiologie en programma's. Nederland is voorstander van meer balans in financiering tussen VN en financieringsmechanismen zoals GFATM, zodat de VN haar mandaat en rol op zowel mondiaal, regionaal als landenniveau goed kan blijven uitoefenen.

Onderdeel	Score 2022	Verandering t.o.v. 2017
Partnerschappen met andere organisaties	4	→
Visie en rol partnerschappen	3	→
Aansluiting partnerschappen met andere actoren	4	→
Samenwerking en coördinatie overige actoren	4	→
TOTAAL	4	→

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.4 Operationeel management

Het UBRAF is voor UNAIDS *het* instrument in het operationeel management, geeft richting aan het JP (fungeert als 'routekaart'), en maakt de onderlinge relatie en complementariteit van de cosponsors en de allocatie van financiële middelen inzichtelijk. De toewijzing naar landen is onder meer gebaseerd op de epidemiologische situatie, de meerwaarde van UNAIDS en de aanwezigheid van de cosponsors op lokaal niveau. Op landenniveau coördineert UNAIDS, in overleg met de lokale autoriteiten en de VN Resident Coördinator, de bijdragen van de aanwezige cosponsors aan de nationale aidsrespons.

In 2017 presenteerde UNAIDS het Refined Operating Model met daarin de innovatieve *country envelop allocation*, een van de elementen in het aangepaste model om de verdeling van middelen beter te laten aansluiten op de specifieke landencontext. Andere elementen zijn het verbeteren van de coördinatie van activiteiten en het verhogen van het aantal landen dat steun ontvangt. De review van dit model uit 2018 laat positieve resultaten zien zoals betere afstemming van middelen op de prioriteiten in de landen zelf, toegenomen *country ownership* en verbeterde verantwoording. In toenemende mate zijn NGO's betrokken bij de planning en uitvoering van het JP in de landen.

Het in 2019 gepubliceerde rapport van de Joint Inspection Unit (JIU) met betrekking tot UNAIDS' management en administratie onderstreepte de noodzaak om de toezichhoudende- en verantwoordingsfunctie van UNAIDS te versterken. Een noodzakelijkheid met hoge mate van urgentie naar aanleiding van de aanklachten wegens (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, pesten en machtsmisbruik (zie 4.9). Daarnaast zag de JIU een noodzaak om het operationeel planning proces te verbeteren; en personeelsproblemen aan te pakken (zie 4.6).

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het tweejaarlijkse planningsproces van UNAIDS, en maakt sinds 2018 deel uit van het *Secretariat's Management Accountability Framework* en van het *Risk Management and Internal Control Framework*.

Onderdeel	Score 2022	Verandering t.o.v. 2017
Delegatie van bevoegdheden	4	→
Projectbeheer en financieel beheer	3	→
Verantwoordelijkheden en bevoegdheden decentrale kantoren	4	↑
Gebruik van lokale partners en systemen	4	↑
Aandacht voor risicomanagement	3	-
TOTAAL	4	↑

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.5 Beleidsevaluatie

Sinds 2019 heeft UNAIDS een onafhankelijke evaluatie functie in de vorm van: (1) een zelfstandig opererend *Evaluation Office*; (2) een onafhankelijk *Expert Advisory Committee* bestaande uit evaluatie experts benoemd door de lidstaten, maatschappelijk middenveld en de cosponsors; en (3) de *Cosponsor Evaluation Group* bestaande uit vertegenwoordigers van de cosponsors en vanuit UNAIDS Evaluation Office. De versterking van de evaluatiefunctie heeft als doel om optimaal bij te dragen aan het realiseren van de Global Aids Strategie en het UBRAF. Het evaluatiebeleid is in lijn met internationaal vastgestelde normen en standaarden, in het bijzonder die van *United Nations Evaluation Group* (UNEG, 2016) en de OESO/DAC criteria. Het *Evaluation Office* rapporteert jaarlijks aan de PCB en presenteert tweejaarlijks een begroot evaluatieplan ter vaststelling door de PCB.

In 2020 en 2021 zijn er zowel thematische als organisatorische evaluaties uitgevoerd. In 2020 werd de onafhankelijke evaluatie rondom de VN aids-response gedurende de periode 2016 – 2019 afgerond. De thematische evaluaties waren basis voor het op landenniveau opstellen van een *UN Cooperative Framework* en bevindingen uit de evaluaties zijn meegenomen in de formulering van het 2022 – 2026 UBRAF.

Onderdeel	Score 2022	Verandering t.o.v. 2017
Helder vastgelegd evaluatiebeleid	4	↑
Inrichting evaluatiefunctie	3	↑
Onafhankelijkheid evaluatie-eenheid	4	↑
Reikwijdte en relevantie evaluaties	3	→
Follow up aanbevelingen evaluaties	4	↑
TOTAAL	4	↑

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.6 Human Resource Management

Het totale aantal stafleden is gestaag gedaald (van ruim 900 in 2011, tot 725 in 2020, mede als gevolg van het in 2012/13 ingezette HR-beleid (om een andere balans hoofdkantoor/landenpresentie te verkrijgen), en zal verder dalen tot circa 650 stafleden in 2023 n.a.v. de nieuwe strategie. Dit zal op den duur ook kostenbesparend werken. Aanhoudende financiële problemen hebben geleid tot verdergaande bezuinigingen. Gebrekkige communicatie over gemaakte keuzes omtrent reorganisatie zorgen voor onrust onder de medewerkers. Inmiddels werkt 70% van de medewerkers in regionale- en landenkantoren en is 30% werkzaam op het hoofdkantoor in Genève. Meer dan de helft van alle veldstaf werkt in Afrika, waar hiv/aids het meeste voorkomt. Het belang van mobiliteit wordt onderkend.

UNAIDS heeft een succesvol diversiteitsbeleid. Er wordt actief ingezet op het aantrekken van mensen met een LHBTIQ+ achtergrond en mensen met hiv. Ook werkt de organisatie met succes aan een betere genderbalans. In 2020 was 48% van alle UNAIDS-landendirecteuren een vrouw, een stijging van 27% vergeleken met 2013. In totaal wordt 43% van de leidinggevende posities door vrouwen bezet. UNAIDS loopt daarmee voorop in de implementatie van het VN plan voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen (UN-SWAP 2.0) en wordt geprezen vanwege het bereiken van de genderbalans. Van alle medewerkers is 32% Afrikaans en 40% afkomstig uit West Europa en Noord-Amerika. Aandachtspunt is de leeftijdsopbouw. De gemiddelde leeftijd is 49 jaar met slechts 4% jonger dan 35 jaar (2020 data, met uitzondering van de *Junior Professional Officers*). Hiervoor is ook aandacht binnen de implementatie van het ambitieuze MAP (*Management Action Plan*).

Onderdeel	Score 2022	Verandering t.o.v. 2017
Mobiliteit	3	→
Kwaliteit	3	↓
Diversiteit	4	↑
Genderbalans	4	↑
TOTAAL	3,5	↑

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.7 Financiële stabiliteit

Het merendeel van de UNAIDS financiering is bestemd voor het secretariaat aangezien het werk van UNAIDS bestaat uit het leveren van technische assistentie, grotendeels door UNAIDS medewerkers op landenniveau. Een deel van de niet-geoormerkte bijdragen gaat naar de cosponsors die dat aanvullen vanuit hun eigen institutionele budgetten. Tot 2015 nam het bedrag dat bestemd was voor de cosponsors toe, maar door financiële instabiliteit is dit bedrag nu gedaald tot 1,6 miljoen USD per cosponsor.

Het gefinancierd krijgen van de begroting die nodig is om het mandaat goed uit te voeren is een uitdaging voor UNAIDS. Het 2022 [interim financieel rapport](#) stelt een

somber financieel beeld in het vooruitzicht, sterk ingegeven door continuering van dalende inkomsten aan vrijwillige bijdragen (als gevolg van sterk fluctuerende wisselkoersen op de valutamarkt, en verlegde prioriteiten van donoren). Ook de in 2010 door de PCB vastgestelde financieringsdrempel (35% van het tweejaarlijkse niet-geormerkte budget) wordt niet gehaald (21% in 2022), hetgeen de uitvoering van het niet-geormerkte budget van het JP onder druk zet en vraagt om een intensivering van UNAIDS' fondsenwerving.

Om het tij te keren zijn verschillende initiatieven genomen, waaronder het instellen van een *Global Review Panel* (in 2017) dat UNAIDS adviseerde over een nieuw business model met elementen als diversificatie van de financieringsbalans, aangaan van financieringsrelaties met de private sector en innovatieve financieringsmechanismen. Nederland, in samenwerking met de VS, heeft het UNAIDS secretariaat tijdens de bestuursvergadering van juni 2022 aangespoord een *Task Team* op te richten om oplossingen te vinden voor de financiële nood situatie bij UNAIDS. Verbreden van de donorbasis voor duurzame financiering van het JP is cruciaal. UNAIDS is kwetsbaar door afhankelijkheid van enkele grote donoren.

De kwaliteit van de financiële rapportages is voldoende en ook de samenhang tussen inhoudelijke en financiële rapportages is voldoende. De externe audit van 2020 concludeerde gestage verbeteringen in de *governance, oversight and accountability* functie van UNAIDS. Het UBRAF-systeem zorgt ervoor dat inhoudelijke en financiële gegevens aan elkaar gekoppeld worden en maakt dit inzichtelijk.

Onderdeel	Score 2022	Verandering t.o.v. 2017
Verhouding goedgekeurde begroting / ontvangen bijdragen	1	↓
Liquiditeitspositie en/of solvabiliteitspositie	1	↓
Interne auditfunctie	3	→
Kwaliteit rapportages	3	→
Samenhang tussen inhoudelijke en financiële rapportages	3	→
TOTAAL	2	↓

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.8 Efficiëntie

Vergeleken met andere VN-organisaties heeft UNAIDS gemiddelde overheadkosten. 80% van UNAIDS' eigen budget is bestemd voor hiv/aids gerelateerde activiteiten, en 20% voor management en administratie. In het MAP wordt ingezet op betere efficiëntie door scherpere prioriteitstelling en strakkere planning. Ook worden kostenbesparende maatregelen genomen zoals het vervangen van reizen door videoconferenties en het met andere VN-organisaties gezamenlijk uitbesteden van ondersteunende diensten.

Hoewel over het algemeen genomen UNAIDS' efficiëntie als goed wordt beoordeeld, is er op landenniveau nog winst te halen door het versterkt inzetten op kwalitatief duurzame financieringsplannen met aandacht voor integratie van hiv in gezondheidssystemen; transitieplannen in landen met verminderde donorfinanciering; alsook meer gebruik maken van technologie.

Onderdeel	Score 2022	Verandering t.o.v. 2017
Verhouding programma-uitgaven/overhead	3	→
Kosteneffectiviteit programma's	3	→
Versobering salarissen en secundaire arbeidsvoorwaarden	3	→
TOTAAL	3	→

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

4.9 Integriteit en grensoverschrijdend gedrag

De huidige *Executive Director* (ED) van UNAIDS is aangesteld na de crisis die in 2018 ontstond nadat nieuws over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag naar buiten kwam. De toenmalig ED is op verzoek van de PCB opgestapt omdat hij er niet in slaagde dit te signaleren en te adresseren. Nederland heeft conform het *zero tolerance* beleid t.a.v. onvoldoende actie bij grensoverschrijdend gedrag de jaarlijkse bijdrage destijds deels aangehouden totdat verbeteringen waren doorgevoerd. UNAIDS heeft de afgelopen jaren meerdere maatregelen genomen die toezien op het voorkomen of aanpakken van vormen van grensoverschrijdend gedrag en het creëren van een veilige en ondersteunende werkomgeving.

UNAIDS maakt gebruik van een controlesysteem dat fraude moet voorkomen, risico's beoordeelt en beperkt, en dat zorgt voor functiescheiding, verantwoording, onderzoek en follow-up waar nodig. Fraude wordt gerapporteerd aan de PCB in de jaarlijkse financiële rapportages. UNAIDS volgt WHO's anti-corruptie, transparantie en verantwoordingsbeleid.

In antwoord op de ernstige klachten over seksueel grensoverschrijdend gedrag, machtsmisbruik en pesten in de organisatie heeft UNAIDS de afgelopen jaren maatregelen genomen, waaronder een vijf punten plan van aanpak en het installeren van een nieuwe werkgroep die toeziet op de naleving van *zero tolerance* van alle vormen van grensoverschrijdend gedrag en het garanderen van een veilige en ondersteunende werkomgeving. Medewerkers volgen een cursus preventie van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en aan de hand van het functioneren geëvalueerd op onethisch gedrag. Hierdoor is er op alle niveaus meer bewustzijn op dit vlak gecreëerd. Conform richtlijnen worden de klachten in behandeling genomen door het *Office of Internal Oversight Services* (IOS) van de WHO.

Deze initiatieven zijn in lijn met VN beleid waaraan UNAIDS zich dient te houden, en complementair aan bestaande initiatieven zoals de UNAIDS *Integrity Hotline* voor het rapporteren van SEAH en ander misbruik, het WHO SEAH Dashboard en het WHO *zero tolerance* beleid inzake seksuele exploitatie en seksueel misbruik. In 2020 installeerde UNAIDS een onafhankelijk *Ethics Office* op het Secretariaat in Geneve

om toe te zien op het naleven van standaarden en beleid op het gebied van SEAH, ethiek en integriteit. Eveneens in 2020 besloot PCB tot het instellen van een *Independent External Oversight Advisory Committee* (IEOAC) dat direct, ongelimiteerd en vertrouwelijk kan overleggen met het *Ethics Office*. Het IEOAC adviseert de PCB en senior management over ethische zaken, het functioneren van het apparaat op dit terrein en faciliteert interactie en communicatie tussen de PCB, de functionaris Ethiek en het UNAIDS management op het secretariaat.

In een rapport van het *Ethics Office* (2021) blijkt dat gebruik wordt gemaakt van de mechanismen. Zo werden in 2020 negen rapporten over grensoverschrijdend gedrag via de *Integrity Hotline ingediend*. Twee daarvan zijn in behandeling genomen door het IOS, waarvan een door het management is beoordeeld.

Onderdeel	Score 2022	Verandering tov 2017
Maatregelen rechtmatigheidsrisico's	3	→
Maatregelen doelmatigheidsrisico's	4	→
Beleid op grensoverschrijdend gedrag*	4	
Transparantie integriteitsschendingen	4	↑
TOTAAL	4	→

Beoordeling: Onvoldoende = 1, Matig = 2, Voldoende = 3, Goed = 4

Verandering sinds 2017: positief = ↑, neutraal = →, negatief = ↓

*De indicator 'Beleid op grensoverschrijdend gedrag' werd in 2017 niet gemeten

5 Relevantie van de organisatie

5.1 Relevantie voor Nederlandse BHOS-prioriteiten

UNAIDS richt zich op voor Nederlandse BHOS relevante thema's waaronder mondiale gezondheid en het volledige spectrum van SRGR, inclusief het uitbannen van hiv/aids in 2030 (SDG3 en SDG5). Nederland vindt in UNAIDS een partner die zich richt op thema's en doelgroepen die cruciaal zijn, maar die in veel landen vaak (te) gevoelig liggen zoals seksuele voorlichting, LHBTIQ+ personen en *key populations*. Nederland en UNAIDS delen een aantal prioriteiten, waaronder de aandacht voor de disproportionele kwetsbaarheid van meisjes en jonge vrouwen in het oplopen van de infectie of het dragen van de economische en sociale consequenties van een hiv-positieve status. UNAIDS levert een bijdrage aan de volgende prioritaire beleidsterreinen en duurzame ontwikkelingsdoelen:

Mondiale gezondheid en Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR), inclusief hiv/aids (SDG 3 en SDG 5)

Relevant. UNAIDS is een belangrijke partner voor Nederland met name vanwege de coördinerende rol en haar werkwijze: het leveren van technische assistentie, coördinatie van de hiv-response en het betrekken van het maatschappelijk middenveld, haar rol in de dataverzameling/management, en pleitbezorging. Het Nederlandse SRGR, inclusief hiv/aids beleid wordt mede ontwikkeld op basis van de inzichten en gegevens van UNAIDS.

UNAIDS is bepalend in het hiv/aids beleid in Nederland, Europa en wereldwijd door pleitbezorging en het verstrekken van technische richtlijnen en adviezen op het hele spectrum van aidsbestrijding, waaronder het monitoren van de epidemie, hiv preventie, zorg en behandeling.

UNAIDS onderstreept de noodzaak van *universal health coverage* (UHC) als essentiële voorwaarde voor het bereiken van de duurzaamheidsdoelen. De organisatie kan hierin een belangrijke rol spelen, onder meer door haar trackrecord in het versterken van het maatschappelijk middenveld, en haar focus op een integrale hiv benadering (integreren van hiv respons in het gezondheidssysteem).

UNAIDS is verantwoordelijk voor het verzamelen en dissemineren van data op het gebied van hiv en aids, en vervult een centrale rol in het monitoren van de voortgang in het bereiken van de 2030 doelen op het gebied van aids bestrijding.

UNAIDS geeft aandacht aan de tuberculose epidemie; één op de drie mensen die leven met hiv, overlijdt aan tuberculose.

UNAIDS zet zich bovendien in voor seksuele voorlichting en toegang tot informatie en voorzieningen - ook voor jongeren en het bevorderen van middelbaar onderwijs voor meisjes d.m.v. het *Education Plus 2021-2025 Initiative* (SDG4).

Gendergelijkheid en empowerment voor alle meisjes en vrouwen (SDG5)

Relevant. UNAIDS besteedt veel aandacht aan het versterken van de rol en positie van vrouwen in de aidsbestrijding, en legt prioriteit bij adolescente meisjes en jonge vrouwen, groepen die disproportioneel worden getroffen door de aidsepidemie. Dit

doen zij door het aanpakken van het gebrek aan informatie, gender- en machtsongelijkheid en het versterken van de positie van meisjes en vrouwen.

Veiligheid en rechtsorde (SDG 16)

UNAIDS werkt om aanjagers van de aidsepidemie zoals uitsluiting, discriminatie, stigma en geweld tegen te gaan. Samen met partners, waaronder vertegenwoordigers van getroffen gemeenschappen, wordt ingezet op toegang tot recht, participatief bestuur en sterke verantwoordingsmechanismen op het gebied van gezondheid en ontwikkeling.

Noodhulp (diverse SDG's)

Relevant. In conflict en noodsituaties werkt UNAIDS aan protocollen, beleid en programma's om seksueel en gender gerelateerd geweld en nieuwe hiv-infecties tegen te gaan. UNAIDS werkt hiervoor ook met militairen en vredesmissies. Daarnaast ondersteunt UNAIDS NGO's en gemeenschappen die in conflict- en noodsituaties een cruciale rol spelen in het bereiken van mensen die leven met hiv.

Versterken maatschappelijk middenveld (diverse SDG's)

UNAIDS is een belangrijke partner in het versterken van het maatschappelijk middenveld, een van de pijlers van het Nederlandse beleid. UNAIDS is sterk in het aangaan van strategische relaties met organisaties die de belangen behartigen van kwetsbare groepen.

	Uitvoerend	Coördinerend	Normatief
Relevantie voor de Nederlandse BHOS-prioriteiten			
Mondiale gezondheid en SRGR (SDG3 & SDG5)	4	4	4
Gendergelijkheid en empowerment voor alle meisjes en vrouwen (SDG5)	4	4	4
Veiligheid en rechtsorde (SDG16)	3		
Noodhulp (diverse SDG's)	3		
Versterken maatschappelijk middenveld (diverse SDG's)	4	4	4

Beoordeling: Licht = 1, Matig = 2, Relatief sterk = 3, Sterk = 4

5.2 Overige relevantie

Bevorderen mensenrechten

Relevant. Respect voor mensenrechten vormt de basis van het werk van UNAIDS aangezien haar doelgroepen per definitie bestaan uit kwetsbare groepen die als eerste het risico lopen dat hun rechten ontzegd of niet gerespecteerd worden; vrouwen en meisjes, drugsverslaafden en de LHBTIQ+ gemeenschap. De organisatie zet verder in voor het tegengaan van stigma en discriminatie, de zorg voor seksuele minderheden en het decriminaliseren van sekswork en druggebruik. Een focus op mensenrechten, gendergelijkheid, non-discriminatie en sociale acceptatie zijn ook voor Nederland belangrijke uitgangspunten.